

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput II. Quæritur quid asserendum sit de operibus eorum, qui gratia Fidei
sunt destituti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83656)

tra humanam superbiam demonstrari gratia necessitatem, ut vidimus de H. P. cap. 1x. De scientiis autem speculativis ideo gloriari non possumus, quoniam sine gratia inflant, nec discernunt inter bonum, & malum; ac præterea non comparantur nisi naturalibus potentiis, & causis præordinatis à Deo, & naturali illustratione, atque lumine ipso divino singulis affulgente. Solvitur eadem ratione quod sequitur. Etenim sanctam cogitationem nos ad veras virtutes allicientem ac trahentem habere non possumus absque auxilio supernaturali; speculativam vero sine naturali mentis collustratione. Apostolus autem cap. 3. Epist. 2. ad Corinth. loquitur de sancta cogitatione, quæ fideles attrahit, ipsumque reddidit idoneum novi testamenti ministrum: & consequenter demonstrat necessitatem auxilii supernaturalis ad fidei initium, ut dixi de H. Semip. cap. 4. Sane orando non postulamus à Deo cognitionem sterilem

& inflantem, sed quæ ad mandata divina facienda deserviat, & sit lucerna pedibus, & lumen semitis. Ab Augustino & Gregorio dicitur homo cæcus, in quantum sola cognitione naturali nequit ad veritatem Christianæ fidei pertingere; & humanis scientiis incumbens nequit sine gratia in viam salutis dirigere gressus suos: sed cum Jerichuntino Lucæ xviii. 35. *sedet secus viam mendicans*. Postremi argumenti consecutio non minus inepta est, quam si dixeris, Potest infirmus deambulare, Ergo & cursum currere; aut lippiens oculis cernit propinquiora, igitur & corpora quæque longinqua. Nam quod nequeat homo rerum omnium sibi scientiam comparare, facit illius finitudo, virium imbecillitas, fastidium laboris, crassities corporis, rerumque amplitudo. Quare laudabilis est quisquis spartam, quæ sibi contigit, ornat, juxta vetus adagium,

Σπάρταν ἐλαχες; ταύτην κοσμεῖ.

C A P U T II.

Quæritur quid asserendum sit de operibus eorum, qui gratia Fidei sunt destituti.

S U M M A R I U M.

1. An bona opera Infidelium sint peccata.	11. Qualis gratia sit necessaria Infidelibus ad non peccandum.
2. 3. 4. 5. & 6. Probatur Conclusio.	12. Probatur ulterius.
7. An opera bona Infidelium sint meritoria.	13. 14. 15. & 16. Solvuntur objectiones.
8. & 9. Probatur Authoritate, ac ratione.	
10. Quid adhuc desit operibus Infidelium.	

E P I G R A M M A.

Quamvis multa homini post vulnera prima supersint,
 Quæ vitam hanc faciant laudis habere decus:
 Si tamen ingenio claro, & probitatis amori
 Fons desit fidei subdita corda rigans;
 Cunctarum frugum marcescit inutile germen,
 Nec fruitur vero lumine falsus bonor.
 Ignoratus enim Deus, & non credita virtus,
 Quæ vera ad summum provebit arte bonum,
 Non finit eniti regna ad celestia mentem,
 Obstructam vanis, occiduisque gravem.
 Perque omnes calles errat sapientia mundi,
 Et tenebris addit, quæ sine luce gerit.

1. An bona opera Infidelium sint peccata.

2. Probatur I.

PROPOSITIO I. Multa fiunt etiam ab Infidelibus, & impiis, quæ si operum honestatem inspicias & officia virtutum, habent decus laudis, neque ratione operis appellari debent peccata. Hæc positio pertinet ad dogma Fidei. Et prob. 1. can. 7. Sess. vi. Conc. Trid. Si quis dixerit opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quacunque ratione facta sint, vera esse peccata, &c. Item Constantiens. sess. 15. ubi damnatur assertum Wiclefi, Omnia peccatoris opera sunt peccata, Similiter damnatus est xxv.

art. Baji, Omnia infidelium opera sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia. Est tamen discrimen aliquod inter errores damnatos à Synodo Constant. ac Tridentina, & inter errorem Baji. Wiclefus enim & Calvinus affirmarunt peccatum esse quicquid fit absque gratia habituali, & etiam quodlibet opus justorum ob concupiscentiæ labem omnia viciantem; & Bajus asseruit quidem art. 35. omne quod agit peccator esse peccatum, sed justos recte operari non denegavit.

Secun

3.
Probatur se-
cundò.

Secundo probatur sententiis Patrum. S. Basilii Hom. in 1. Prov. scribit: *Sunt & apud nos virtutes secundum naturam, ad quas familiaritas ipsa animæ, non ex doctrina hominum, sed ex ipsa natura nasci. Greg. Nazianz. orat. 31. Alii naturæ indole ad virtutem tendunt.* S. Pater Augustinus de Spir. & lit. cap. 27. *Etiam impiorum, neque Deum verum veraciter pieque colentium quædam facta vel legimus, vel novimus, vel audivimus, quæ secundum justitiæ regulam non solum vituperare non possumus, verum etiam merito recteque laudamus: quamquam si discutiantur quo fine fiant, vix inveniuntur, quæ justitiæ debitum laudem, defensionemve mereantur.* Et proximo cap. *Sine aliquibus bonis operibus difficile vita cuiuslibet pessimi invenitur.* Cujus rei S. Pater optimam ibidem proferit rationem, *Quia non usque adeo in anima humana imago Dei terrenorum affectuum labe detrita est, ut nulla in ea velut lineamenta remanserint, unde merito dici possit etiam in ipsa impietate vitæ suæ facere aliqua legis, vel sapere.* Divus etiam Prosper contra Collatorem cap. 22. *Quis ambigat, hanc sapientiam humano generi ad temporalis vitæ utilitatem ex naturæ à Deo condita superesse reliquis? Si enim nec ad ista terrena ordinanda rationalis animi vigeret ingenium, non vitata esset, sed extincta natura.* Et Auctor Hypognosticon non longe à principio lib. 3. *Esse fate-mur liberum arbitrium omnibus hominibus, habens quidem judicium rationis, non per quod sit idoneum quæ ad Deum pertinent, sine Deo aut inchoare, aut pervagere: sed tantum in operibus vitæ præsentis, tam bonis, quam etiam malis. Bonis dico quæ de bonis naturæ oriuntur, id est velle quicquid boni ad præsentem pertinet vitam.*

4.
Probatur
3iò.

Tertio probatur depromptis ex Augustino rationibus: quarum prima est. Gentilis, aut quilibet impius nullam veram & Christianam virtutem exercens, sed moralem duntaxat, honesto tamen fine, non improbo ac perverso, post hanc vitam non punietur propter morales virtutes, sed potius minori afficietur supplicio poenas pendens tantum infidelitatis, vitiorumque suorum. *Minus enim Fabricius, quam Catilina punietur, non quia iste bonus, sed quia ille magis malus, non veras virtutes habendo, sed à veris virtutibus non plurimum deviando,* inquit S. Pater lib. IV. contra Jul. cap. 3. *At opus, quod exercentes minus deviamus à veris Christianisque*

virtutibus, multatamque vitam acerbiorem, nequit esse peccatum. Peccata ergo non sunt opera moralium virtutum, quæ interdum ab impiis, & à Gentilibus exercentur. Insuper quæ habent retributionem sempiternam, sunt virtutes, quatenus virtus ad hanc retributionem refertur, id est virtutes veræ, undequaque bonæ, & christianæ. Quæ ergo habent in præsentī vita mercedem, virtutes erunt, prout virtus ad præsentem vitam spectat, nimirum virtutes humanæ, se ipsis à naturali ordine non deflecentes, ac bonæ moraliter. Sed Gentilium virtutes quandoque temporalem mercedem obtinuerunt, & si ad veram pietatem, verumque Dei cultum fuissent relatæ, fuisset iis æternum quoque præmium retributum. Igitur virtutes erant humanæ, bonæ moraliter, ac se ipsis à naturalis ordinis institutione non deflecentes. Probatur minor ex his, quæ S. Pater narrat lib. V. de Civ. Dei cap. 12. de Virtutibus Romanorum, quibus voluit Deus regnum impertiri, quod tempore esset posterius, sed imperii latitudine, & magnitudine illustrius: idque talibus hominibus potissimum concessit ad domanda gravia mala multarum gentium, qui causa honoris laudis & gloriæ consulerent patriæ, in qua ipsam gloriā requirebant, salutemque ejus salutis suæ præponere non dubitarent, pro uno isto vitio, id est amore laudis, pecunie cupiditatem, & multa alia vitia comprimentes. Gesta itaque à Romanis pro incolumitate patriæ, secundum se bona erant, utpote publicum bonum illis sibi præferentibus, ideoque meruerunt grandiorē, amplioremque rempublicam: quamquam & opera ista bona superbo fine vitiarunt, omnia gerentes ob laudis cupiditatem, ut ibidem explicat S. Pater. Verum hoc non operis vitium fuit, sed ipsorum ambitio: cuius etiam ambitionis pravitate poterant lumine naturali deprehendere, id enim nec fugit Horatium, qui ad reprime-dam dominandi libidinem, ut Augustinus animadvertit proximo cap. 13. scripsit in Carmine Lyrico lib. 2. ad Salust.

*Latius regnes avidum domando
Spiritus, quam si Lybiam remotis
Gadibus jungas, & uterque Pænus
Serviat uni.*

Præclara pariter sunt, quæ de iisdem Romanis scribit S. Pater Epist. V. ad Marcellinum prope finem: *Rempublicam pri-mi Romani constituerunt, auxeruntque virtutibus: etsi non habentes veram præ-*

H h 3

tutem

5.
Probatur ex
S. Augusti-
no.

tatem erga Deum verum, quæ illos etiam in æternam civitatem posset salubri religione perducere, custodientes tamen quandam sui generis probitatem, quæ posset terrenæ civitati constituendæ, augendæ, conservandæque sufficere. Deus enim sic ostendit in opulentissimo, & præclaro imperio Romanorum, quantum valerent civiles etiam sine vera religione virtutes, ut intelligeretur hac addita fieri homines alterius civitatis, cujus rex veritas, cujus lex caritas, cujus modus eternitas. Huc spectant exempla è sacris literis petita. Obstetrices enim Egypti Exodi 1. v. 20. laudantur, & mercedem consecutæ sunt, quoniam Hebræorum mafculos non præfocarunt. Et Nabuchodonosor cap. 29. Ezech. accepit boni operis mercedem, possessionem terræ Egypti. In quem locum affirmat Hieronymus, etiam Ethnicos, si quid boni fecerint, non absque mercede Dei judicio reperiri. Quod & repetit in cap. vicissimum secundum Matthæi.

6.
Ac confit-
matur ex
eodem.

Postrema ratio est, quoniam S. Pater in iv. contra Julianum cap. 3. admittit virtutis definitionem traditam ab Ethnicis Philosophis, *Virtus est animi habitus naturæ modo, atque rationi consentaneus*: quamquam S. Pater ibidem commonet, quod ii ignari supernaturalium bonorum, & originariæ infectionis, verum dixerunt, sed quid sit consentaneum liberandæ ac beatificandæ naturæ mortalium nescierunt. Igitur honorare parentes, erogare stipem pauperi, & alia quæ propter honestatem operum etiam à Gentibus gratia destitutis perficiuntur, tametsi ad liberandam & beatificandam naturam mortalium non valeant, naturæ modæ, & rectæ rationi sunt consentanea; & virtutes, non quidem Christianæ, & ad veram pietatem pertinentes, sed moraliter bonæ, non vitia, aut peccata, sunt appellanda.

7.
An opera
bona infide-
lium sint
meritoria.

PROPOSITIO II. Virtutes infidelium, ut plurimum, sunt germen inutile & marcescens, quemadmodum scribit Prosper, nimirum, cum sit in illorum corde radix cupiditatis, solent bona opera aut ad inanem gloriam, aut ad voluptatem referri. In eo autem casu nullus negat hujusmodi virtutes vitio aut philautiæ, aut inhonestatis labefactari.

Demonstratur primo ex sacris literis. Matth. vi. 23. habetur: *Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.* Quæ verba explicans S. Pater lib. 4. contra Jul. cap. 3. num. 33. ait: *Hunc oculum agnosce intentionem, qua facit quisque quod facit.*

Intentio autem infidelium, & impiorum, ut plurimum, vitiosa est, ergo etiam omnia opera erunt ut plurimum germina inutilia & infecta. Probatur minor, nam infidelium intentio, ut mox demonstrabo, vel ad cultum inanum Deorum, vel ad superbiæ typhum tendit, omnesque improbi solent intentionem dirigere ad commutabile illud bonum, cujus cupiditate detinentur. Præterea Evangelista proximo cap. vii. v. 18. *Non potest (inquit) arbor mala bonos fructus facere.* Est autem homo infidelis, aut impius arbor mala, non quatenus homo est, sed quatenus in se malam voluntatem habet, à qua peccata veluti à radice nascuntur. Idque apposite explicat S. P. eodem loco num. 30. dicens: *Non itaque in quantum homo est, quod est opus Dei, sed in quantum mala voluntatis est, quisque arbor mala est, & bonos fructus facere non potest.* Vigente ergo voluntate mala, cui obtemperare solent increduli & habitualiter improbi, necesse est, ut marcescant germina virtutum inde erumpentia. Rursus impii fornicantur à Domino, ut legitur Pl. 72. v. 23. & Jerem. V. 7. scilicet errant in adinventionibus suis, atque oblectantur illicitis. In animo itaque fornicante ac turpia oblectamenta appetente, pudicitia & virtus qualibet in sola mente habitans, etiam si corpore exerceatur, permanere non potest.

Deinde probatur thesis experimento simulque auctoritate Augustini. Nam Romanos, qui amore laudis vehementissime tangebantur, pro isto uno vitio pecuniæ cupiditatem, & multa alia vitia comprimentes, nunquam vera virtute claruisse demonstrat S. P. citato cap. 12. lib. v. de Civ. Dei, propterea quod non sit vera virtus, nisi quæ ad eum finem tendit, ubi est bonum hominis, quo melius non est. Quod si aliqui gloriæ contemptores fuerunt, ut exemplis commo-
nstrat S. P. cap. 19. ejusdem libri, ob dominationis cupiditatem bestias superarunt, sive crudelitate vitæ, sive fluxu luxuriæ. Eapropter Julianum deprædicantem Romanorum virtutes, ut everteret gratiæ necessitatem S. Doctor lib. 4. cap. 3. num. 26. his verbis alloquitur: *An forte & istis, qui exhibuerunt terrenæ Patriæ Babylonicam dilectionem, & virtute civili, non vera, sed verisimili, demonibus, vel humanæ gloriæ servierunt, Fabriciis, videlicet, & Regulis, & Fabiis, & Scipionibus & Camillis, cæterisque talibus, sicut infantibus, qui sine baptismo mori-*

8.
Probatur au-
thoritate.

riantur, provisorii estis aliquem locum, inter damnationem, regnumque celorum?

9.
Ac ratione.

Ultimo probatur ratione, quam affert ibidem Augustinus num. 19. Ad cognoscendum utrum virtus aliqua vera sit, non solum intueri debemus quod agitur, sed etiam causa quaerenda est, cur agatur. Non enim officiis, sed finibus virtutes discernuntur à vitiis. Alioqui veras virtutes dicendum erit esse in avaris, cum lucrorum vias prudenter excogitant, cum pro acquirenda pecunia seva, atque aspera multa fortiter tolerant, cum varias cupiditates quibus sumptuose vivitur temperanter sobrieque castificant, cum abstinent ab alieno, & de suo sepe amisso contemnunt, quod videtur ad justitiam pertinere, ne jurgis & judiciis plura consumant. Hæ quidem virtutes tali fine turpes atque deformes, & ideo nullo modo germanæ & veræ censendæ sunt. Consimili ergo ratione quidquid à Gentilibus agitur voluntate infideli, atque elata, appellari germana virtus non debet.

10.
Quid adhuc
desit operi-
bus Infide-
lium.

PROPOSITIO III. Alio quoque ex capite, quæ sine Christi gratia ab infidelibus peraguntur nequeunt inter virtutes connumerari, scilicet, quia nihil conferunt ad veram & Christianam pietatem: sive, ut inquit Prosper in altera parte Epigrammatis, hujusmodi virtutibus mens ad cœlestem beatitudinem non enitur.

Hæc propositio demonstratur omnibus argumentis, quibus de H. Pelag. cap. ultimo probatum est, morales virtutes nullatenus positive disponere ad gratiam. Probat autem S. Pater contra Pelagianos hanc veritatem argumentis innumeris. Memorato lib. 1. v. contra Jul. cap. 3. oppugnans data opera hæreticum negantem Dei donum esse virtutem, eamque tribuentem naturali hominum voluntati; num. 15. evincit Dei gratiam necessariam esse non solum ad capeffendam perfectionem, sed etiam ut talis gratiæ opitulationem mereamur; alias si homo posset sine gratia ad aliquid laudabile generosi cordis stimulis incitari, posset gloriari in libero arbitrio, ac sic priorem dare, ut retribuatur illi, eoque modo gratia jam non sit gratia, quia non est gratuita. Appellat prox. num. 16. acerbissimos gratiæ inimicos, qui dicunt alienos à fide abundare virtutibus, in quibus sine adjutorio gratiæ solum est natura bonum, licet superstitionibus mancipatum. Pergit num. 17. demonstrare non esse in infidelibus veram justitiam, nec veram sapientiam, tum quia

inde superbia recedunt quo appropinquant intelligentia; tum etiam quia si per naturam voluntatemque vera haberetur justitia, Christus gratis mortuus esset, nec non per naturam compararetur Dei regnum, cum ipsum justitia sit, & retribuatur justitiæ. Demonstrat num. 18. eos qui in agone decertant, & ab omnibus sunt continentes, contendere ut corruptibilem coronam accipiant, ideoque cum ab hujus cupiditate non se contineant, veram continentiam nequaquam habent. Numero 18. definit virtutem per ordinem ad salutem, veramque felicitatem, ideoque quidquid sine gratia peragitur, non nisi virtutem Stoicam & à recto fine deviantem appellat. Urget in sequentibus Apostolicam sententiam, *Omne quod non est ex fide, peccatum est*, accipiens fidei nomen, non ut quidam exponunt pro solo naturalis conscientiæ dictamine; id enim ad refellendum Julianum fuisset prorsus ineptum, sed pro superna inspiratione illius gratiæ, quam hæreticus evacuare nitebatur. Tandem post longam disputationem, Scito (inquit num. 33.) nos illud bonum hominum dicere, illam voluntatem bonam, illud opus bonum, sine Dei gratia, quæ datur per Unum Mediatorem Dei & hominum, nemini posse conferri, per quod solum homo potest ad æternum Dei donum, regnumque perducere. Indubitatum est igitur virtutes infidelium veras non esse, in quantum virtus ad capeffendam beatitudinem viam sternit.

PROPOSITIO IV. Cum erret sapientia mundi per omnes calles, ut postrema parte Epigrammatis docet Prosper, quidquid boni infideles patrauerunt, dicendi sunt non sine superna illustratione ut plurimum patrasse: non tamen eis necessaria fuit, aut est, ad non peccandum Fides habitualis, nec gratia remissionis peccatorum.

II.
Qualis gratia
sit necessaria
infidelibus
ad non pec-
candum.

Prima propositionis pars est Augustini; altera & Augustini, & omnium Catholicorum. Prima ergo pars demonstratur iis argumentis, quibus proximo capite comprobabitur necessitas divinæ gratiæ ad opus morale bonum undequaque. Deinde probatur testimonio Augustini, qui eodem cap. 3. contra Julianum num. 32. ait: *Ex quo colligitur etiam ipsa bona opera, quæ faciunt infideles, non ipsorum esse, sed illius, qui bene utitur malis*. Epist. etiam 130. nunc 144. laudata Polemonis continentia, per quam liberatus fuit à dominatu luxuriæ, inquit, *Tamen ne id ipsum quidem, quod melius in eo factum est, humano operi tribue-*

tribuerim, sed divino. Neque hoc loco, ut quidam putant, donum continentiae tribuitur ab Augustino divino operi naturali; nam licet ibidem commemoret formam, vires, salutem, & alia bona corporis, quæ non sunt nisi à Deo Creatore, & perfectore naturæ: ea nihilominus memorat, ut argumentum faciat à fortiori; nam ait: *Quanto magis animi bona donare nullus alius potest?* Et mox sensum suum aperiens addit: *Polemo ergo si ex luxurioso continens factus ita sciret cujus esset hoc donum, ut eum abjectis superstitionibus Gentium pie coleret, non solum continens, sed etiam veraciter sapiens, & salubriter religiosus existeret, quod ei non tantum ad præsentis vitæ honestatem, verum & ad futuræ immortalitatem valeret.* Ubi ex verbis Sap. viii. *Nemo esse potest continens, nisi Deus det*, probat Augustinus continentiam Polemonis fuisse ex Gratia, quod facit etiam eodem textu, eodemque argumento lib. iv. contra Julianum cap. 3. num. 18. ubi certissime de Gratia supernaturali instituit disputationem. Neque naturale donum est, quod addita Fidei sapientia ad immortalē vitam perducit. Quamobrem haud recte exponitur de Gratia ordinis naturalis quod scribit S. Doctor de castitate Polemonis.

12.
Probatur ulterius,

Altera propositionis pars demonstratur I. ex Scripturis commendantibus Lucæ xviii. Publicani humilitatem, & Act. x. eleemosynas Cornelii Centurionis; ubique autem peccatores ad conversionem & poenitentiam hortantibus. II. Ex definitionibus Conciliorum, Romanorumque Pontificum allatis priori probatione primæ Propositionis. III. Ex Augustino, qui de Præd. SS. cap. 7. ait memoratum Cornelium bene fuisse operatum, *antequam in Christum crederet*: De Sp. & lit. cap. 28. affirmat sine aliquibus bonis operibus *difficillime vitam cujuslibet pessimi hominis inveniri*: in Epist. ad Sixtum docet *Fidem impetrare remissionem peccatorum*. Tractatu 44. in Joannem scribit, *peccatores confessione mereri justificationem, quomodo cæcus illuminationem*. IV. Tandem demonstratur ratione: nam quisquis nititur redire ad gratiam, Deum orat, & confitetur peccata; recte operatur, quarit salutem animæ, & Deo obtemperat: & tamen contingit sæpenumero ut nondum adeptus sit peccatorum suorum remissionem. Fiunt ergo sine gratia *habituali*, sive nondum remisso peccato, bona opera plurima, quibus ad

justificationem obtinendam disponimur.

AD OBJECTA IN CONTRARIUM RESPONSIO.

Disposita præcedenti ordine disputatione de Operibus Infidelium, nihil penitus negotii facessunt argumenta hæreticorum. Qui primo loco obijciunt: Apostolus ad Rom. xiv. versu ultimo ait, *Omne quod non est ex fide, peccatum est*. Infideles fide destituti sunt. Ergo quidquid infideles operantur, peccatum est. — Resp. dist. & explio Apostolicam sententiam, *Omne quod non est ex fide, peccatum est*, scilicet, opera quæ eliciuntur ab homine veri Dei cognitione privato, infideli voluntate ad cupiditatem & jactantiam referuntur, & philautiæ vitio ut plurimum corrumpuntur, concedo majorem: & hujus propositionis veritas thesi 2. demonstrata est. *Omne quod non est ex fide, peccatum est*, ita ut nullus Gentilium antequam Christo se devoveat, & *habituali* fide exornetur, possit recta voluntate operari, sive per gratiam actualem, sive, ut aliis Theologis placet, per lumen honestatis ingenitum, nego: & veritas hujus propositionis liquet ex thesi quarta. Distinguo etiam minorem. Infideles destituti sunt fide *habituali*, & cum gratia sanctificante conjuncta, quam solam veram gratiam esse Bajus & Quenellus existimarunt, concedo. Destituti sunt, dum recte & cum divina acceptione operantur, omni gratia fidei *actualis*, & ingenito rationis lumine, in quo idea honestatis veritatisque refulget, nego minorem. Etenim in infidelibus imaginem Dei non esse omnino detritam vidimus in 1. Proposit. Adesse etiam illis quandoque cognitionem aliquam veri Dei gratia quoque inspiratam, ostendimus De H. Semipelagiana cap. iv. præclaro testimonio Augustini scribentis de Cornelio cap. 7. de Prædest. SS. *Nec tamen sine aliqua fide donabat, & orabat*. Resp. 2. eo sensu omne quod non est ex fide peccatum esse, quatenus sine fide impossibile est placere Deo, neque operibus sine gratia factis, qualia fuerunt antiquorum Romanorum, potest inesse vera ratio virtutis, per quam ad æternum Dei regnum perducī possimus. Quod in tertia propositione fuit explicatum.

Obijciunt 2. Matth. vii. v. 18. habetur, *Non potest arbor mala fructus bonos facere*: Quilibet infidelis est arbor mala: Ergo non potest fructus bonos face-

13.
Solvitur
ima ob-
jectio.

14.
Solvitur 2da
objectio.

facere. — Resp. Dist. minorem: Quilibet infidelis est *arbor mala*, in quantum habet in se malam voluntatem, quæ est radix malorum operum, & quæ de bono opere in se non in Domino gloriatur, concedo. Est *arbor mala*, dum malam voluntatem honesta cognitione, & Dei gratia repellit, nego. Vide quæ diximus 2. propositione. Solvitur eadem ratione quod opponunt ex cap. VI. v. 23. *Si oculus tuus fuerit nequam, &c.* Exponitur enim nomine oculi animorum intentio.

15.
Solvitur 3.
Obiectio.

Arguunt 3. in Epist. ad Titum cap. 1. v. 15. legitur, *Omnia munda mundis, immundis autem nihil est mundum.* — Resp. eodem pacto, non esse immundam voluntatem, quæ honesta cogitatione dirigitur; nec, opitulante gratia, agit ob illecebras prementis cupiditatis. Retorquentur etiam istiusmodi argutationes. Enimvero iustus, qui est *arbor bona*, & ob gratiam sanctificantem cordis habet munditiam, fideique *oculum* lucidum ac supernis flammulis irradiatum, non omnia agit inculcate & ex motivo sanctæ dilectionis, cum frequenter in peccata venialia prolatur, atque ad instar fructiferæ arboris, bona adhuc persistente radice, sicut sterilis sit, aut fructus proferat immaturos. Ita infidelis & impius, cui inest radix culpæ, ac prævæ cupiditatis, interdum inspiratione divina virtuosè operatur; quemadmodum arbor sterilis ac sylvestris flores ac frondes emittit, atque si ramusculus aliquis inferatur, nonnullos etiam salubres fructus producit.

16.
Solvitur 4.
Obiectio.

Obijciunt 4. Quidquid sine charitate fit, juxta Augustinum perversum & inordinatum est: Quidquid agunt infideles & impii, fit absque charitate: Ergo perversum, & inordinatum est. Ma-

prob. nam S. Pater de Grat. & lib. arb. cap. 18. ait: *Præcepta charitatis tanta & talia sunt, ut quidquid se putaverit homo facere, si fiat sine charitate: nullo modo fiat bene.* Et lib. de Grat. Ch. cap. 26. *Ubi non est dilectio, nullum bonum imputatur, nec recte opus bonum vocatur.*

Resp. dist. ma. Quidquid fit absque charitate *habituali*, id est sine illa gratia, cujus primus effectus est remissio peccatorum, qualem gratiam tantummodo Bajus & Quenellus propugnarunt, non recte opus bonum vocatur, nego majorem. Quidquid fit absque charitate *actuali*, & gratia quæ justificationem præcedit, non est opus rectum ac bonum undequaque, & ad ultimum finem, æternamque vitam perducens, concedo. Item concedo non esse bonum honestum, si corrumpatur vitio philautiæ, atque ad creaturam ultimo referatur. An vero ut honestum sit omnique vitio careat, necessaria sit gratia supernaturalis, quæstio est scholastica nullo modo pertinet ad dogma nunc propugnatum; & de hac quæstione mox dicam. Porro Augustinus præter gratiam *habitualement* agnoscit *actualement*, eamque in Epistola ad Sixtum distinguit à remissione peccatorum, & in locis plurimis appellat inchoatam justitiam. Eandem fatetur præcessisse in Centurione, reperiri in Catechumenis, & non semel in infidelibus; atque disputans adversus Pelagianos ubicunque gratiam commendat, loquitur de omni serie auxiliorum, quibus ad vitam æternam proxime, aut remote disponimur. Quare sententia Augustini everrit opinionem Novatorum illorum, à quibus nulla gratia admittitur præter *habitualement*, neque opus aliquod in peccatore, nisi perversum atque damnabile.

C A P U T III.

Disputatur an ad peragendum opus moraliter bonum, quod nec in se, neque in intentione operantis vitiosum sit, requiratur divinæ gratiæ adiutorium.

S U M M A R I U M.

1. Status quæstionis.
2. Opinio Doctorum.
3. Quid dicendum de sententia Vasquez.
4. Opinio aliarum Scholarum.
5. Mens Authoris.
6. Quid sit vitium.

R. P. Berti Theol. Tom. III.

7. Usque 13. Probatum Conclusio, ac refutantur responsiones Adversariorum.
14. Usque 19. Solvuntur Objectiones.
20. Declaratur Ulterius propositio.
21. Præcipue in Ordine ad praxin.

I i

PIGRAM